

IZVOD IZ STUDIJE ZAŠTITE SPOMENIKA PRIRODE „SESALAČKA PEĆINA”

U skladu sa članom 42. stav 9. Zakona o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 91/10-ispravka, 14/16, 95/18-dr. zakon i 71/21), Ministarstvo zaštite životne sredine objavljuje izvod iz studije zaštite na osnovu koga će zainteresovana javnost moći da identifikuje u prostoru definisane granice i režime zaštite zaštićenog područja III (treće) kategorije, Spomenik prirode „Sesalačka pećina”.

Speleološki objekat zabeležen u literaturi pod nazivom Sesalačka pećura (Cvijić, 1895.) (u Studiji prihvaćen naziv Sesalačka pećina), nalazi se u istočnom delu Sokobanjske kotline u istočnoj Srbiji, u području značajnog razvitka karsta između krečnjačkih planina Rtanj i Slemen na obodu Timočkog andezitskog masiva.

Sesalačka pećina je podzemni oblik karstnog reljefa, koji se tretira kao integrisani i disolucioni pećinski sistem, nastao rastvaranjem sa poznatim ulaznim/izlaznim delovima sistema. Posebna vrednost pećine je razvoj karstnih kanala freatskog (potpuna zalivenost kanala vodom) i vadoznog tipa (gravitacioni način kretanja podzemne vode). Pećina iako relativno kratka sa 516 m poznatih podzemnih kanala, predstavlja izuzetno složen genetski sistem karstnog reljefa sa jednim većim prohodnim i dnevnom svetlošću osvetljenim kanalom, dužine 70 m, i više bočnih kanala različite genetske osnove.

Sesalačka pećina se od 2005. godine vodi u objedinjenom spisku Inventara geonasleđa u grupi Speleološki objekti geonasleđa Srbije (Karamata, Mijović, 2005). Upisom u Inventar geonasleđa Srbije predeo Sesalačke pećine je stekao status evidentiranog prirodnog dobra, a donošenjem akta o zaštiti dobio bi i status zaštićenog prirodnog dobra Republike Srbije.

U Sesalačkoj pećini dosadašnjim istraživanjima evidentirane su četiri vrste beskičmenjaka od čega je najznačajniji nalaz za nauku nove vrste pseudoškorpije (*Pseudoscorpiones*) pod nazivom *Neobisium deltshevi* Ćurčić, Dimitrijević & Ćurčić, 2010. (Ćurčić et al., 2010) koja je stenoendemit Sesalačke pećine.

Od ukupnog broja vrsta herpeto faune, koje za područje Srbije iznosi oko 45 vrsta (21 vrsta vodozemaca i 24 vrste gmizavaca), na prostoru okoline Sesalca i spomenika prirode Sesalačka pećina, zabeleženo je ukupno 22 vrsta (6 vrsta vodozemaca i 16 vrsta gmizavaca).

U Sesalačkoj pećini, potvrđeno je prisustvo 10 vrsta slepih miševa od 31 vrste koliko je poznato u Srbiji. Posebna vrednost Sesalačke pećine su mešovite porodijske kolonije 7 vrsta slepih miševa zbog čega, pećina predstavlja jednu od najznačajnijih letnjih reproduktivnih skloništa slepih miševa u Srbiji (Paunović, i dr., 2020).

Područje Spomenika prirode Sesalačka pećina nije u obuhvatu ekološke mreže Republike Srbije, ali je lokalnim prostornim planovima prepoznato kao stanište prioritarno za zaštitu.

GRANICE ZAŠTIĆENOG PODRUČJA

Ukupna površina prirodnog dobra koja se predlaže za zaštitu iznosi 20 ha 16 a 30 m².

Administrativno Sesalačka pećina pripada opštini Sokobanja i katastarskoj opštini Sesalac.

Spomenik prirode „Sesalačka pećina” obuhvata parcele koje se nalaze u KO Sesalac i to: 146/1 (deo), 146/2, 146/3, 8837 (deo), 1997 (deo), 8849/3 (deo), 8836 (deo) i 1945.

Opis granice

Opis granica Spomenika prirode „Sesalačka pećina” počinje u opštini Sokobanja u KO Sesalac u najsevernijoj tački opisa, a iz najistočnije tačke katastarske parcele broj 1933 sa koordinatama $Y = 579\,744,96$ i $X = 4\,839\,266,58$ iz koje seče kat. parc. broj 146/1 u pravcu tačke na međi kat. parc. br. 146/1 i 8845 sa koordinatama $Y = 579\,770,84$ i $X = 4\,839\,246,34$ odakle u pravcu juga prati zapadnu granicu kat. parc. broj 8845 do tromede kat. parc. br. 8845, 8837 i 1957/1, gde seče kat. parc. broj 8837 (put) u pravcu tromede kat. parc. br. 8837, 8849/3 i 1997, iz koje seče kat. parc. broj 1997 u pravcu tromede kat. parc. br. 1997, 2016 i 2017. Od te tromede granica u pravcu jugozapada prati severozapadnu granicu kat. parc. broj 2017 do tromede kat. parc. br. 2017, 2018 i 1997, iz koje opet seče kat. parc. broj 1997 u pravcu tromede kat. parc. br. 1997, 2042 i 2043, odakle u pravcu zapada prati severne granice kat. parc. br. 2043 i 2047 do tromede kat. parc. br. 2047, 2048 i 8849/3, a zatim seče kat. parc. br. 8849/3 i 146/1 u pravcu najistočnije tačke kat. parc. broj 1946 sa koordinatama $Y = 579\,500,85$ i $X = 4\,838\,695,84$. Od te tačke granica u pravcu severozapada prati severoistočne granice kat. parc. br. 1946 i 2054 do tromede kat. parc. br. 146/1, 8836 i 2054 iz koje seče kat. parc. broj 8836 (potok) u pravcu tromede kat. parc. br. 8836, 146/1 i 1943, produžava istim pravcem istočnim granicama kat. parc. br. 1943 i 1944, skreće ka zapadu, a zatim i severu južnom i zapadnom granicom kat. parc. broj 146/1 i stiže do početne tačke opisa granice.

REŽIMI ZAŠTITE

Na zaštićenom prirodnom dobru „Sesalačka pećina”, koji se predlaže za zaštitu kao Spomenik prirode ustanovljava se režim zaštite II (drugog) stepena na celoj površini zaštićenog prostora, odnosno u unutrašnjosti pećine.

U II stepenu zaštite mogu se vršiti upravljačke intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unapređenja zaštićenog područja, bez posledica po primarne vrednosti njihovih prirodnih staništa, populacija, ekosistema, obeležja predela i objekata geonasleđa, obavljati tradicionalne delatnosti i ograničeno koristiti prirodne resurse na održiv i strogo kontrolisan način.

Da bi se zaštitile temeljne vrednosti na prostoru režima II stepena zaštite, propisuju se zabrane i ograničenja koja su u skladu sa čl. 35. Zakona o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 91/10-isp. 14/16, 95/18-dr. zakon i 71/21) i čl. 6. stav 2. Uredbe o režimima zaštite („Službeni glasnik RS”, broj 31/12).

Zabranjuje se:

- promena i rekonstrukcija postojeće morfologije terena;
- naučna istraživanja, sakupljanje biološkog i geološkog materijala bez dozvole nadležnog Ministarstva uz uslove Zavoda za zaštitu prirode Srbije i saglasnosti upravljača;
- eksploatacija mineralnih sirovina (sve vrste mineralnih sirovina) na zaštićenom području i u neposrednoj okolini zaštićenog područja u skladu sa zakonskom regulativom (Zakon o zaštiti prirode, Uredba o režimima zaštite i drugo);
- izvođenje zemljanih, šumarskih i drugih radova koji mogu narušiti temeljne vrednosti prirodnog dobra;
- asfaltiranje lokalnog puta u okviru zaštićenog područja, osim u pristupnom delu kod postojećeg parkirališta;
- izvođenje geoloških istraživanja koja podrazumevaju izradu istražnih objekata (bušotina, raskopa, brazdi, istražnih etaža, kao i izrada podzemnih rudarskih prostorija);

- uzimanje petrološkog materijala, osim za potrebe naučnih istraživanja;
- formiranje deponija (jalovina, komunalni, industrijski i drugi otpad, kao i viška zemlje sa otkopa) i spaljivanje otpada;
- promena namena površine, izuzev promena koje proističu iz upravljačkih dokumenata;
- izgradnja energetskih objekata (male hidroelektrane, vetrogeneratori, solarni paneli i dr.);
- izgradnja infrastrukturnih objekata elektronskih komunikacija (antenska postrojenja radio televizijskih predajnika, predajnici mobilne telefonije, kao i drugih objekata visokogradnje koji narušavaju vizuelni integritet prostora);
- izgradnja nadzemnih i podzemnih linijskih infrastrukturnih objekata (elektroenergetski vodovi, žičare i sl.);
- izvođenje svih drugih radova kojima se mogu narušiti primarne prirodne i ambijentalne vrednosti, a posebno staništa zaštićenih vrsta faune (npr. postavljanje reflektora ili druge vrste osvetljenja);
- uređivanje prostora i/ili izvođenje radova i aktivnosti koji mogu da naruše utvrđena svojstva i statičku bezbednost pećine i stenskih kompleksa na zaštićenom području;
- korišćenje i uništavanje strogo zaštićenih vrsta životinja, biljaka i gljiva i preduzimanje aktivnosti kojima bi se mogla ugroziti njihova staništa;
- korišćenje tehničkih sredstava koja mogu oštetiti ili uništiti primerke zaštićenih vrsta, odnosno njihova staništa i njihovo sakupljanje samo pod posebnim uslovima;
- seča koja nije u skladu sa planovima gazdovanja šumama;
- promena vegetacijskog sastava bez prethodne saglasnosti nadležnih ustanova zaštite prirode;
- uništavanje gnezda ptica;
- aktivnosti koje dovode do uznemiravanja ptica i slepih miševa u pećini, u reproduktivnom periodu, od početka marta do kraja meseca jula;
- izgradnja kuća za odmor i stambenih i ekonomskih objekata poljoprivrednih domaćinstava na zaštićenom području.

Ograničava se:

- uzimanje naučnog materijala (uzoraka stenskog materijala, broja primeraka životinja i drugo) za potrebe istraživanja, uz znanje upravljača i uz uslove zaštite prirode;
- realizacija aktivnosti na revitalizaciji prirodnih staništa;
- konverzija šumskih površina tj. prevođenje alohtonih šumskih površina u autohtone, kao i prevođenje izdanačkih u visoke šume;
- redovno suzbijanje invazivnih vrsta na mestima gde njihova ekspanzija ugrožava podmladak autohtone vegetacije;
- sanacija degradiranih šumskih ekosistema;
- izgradnja objekata (ugostiteljski objekti, info ili etno centar, suvenirnica, informativne table, i dr.) koji imaju funkciju prezentacije zaštićenog prirodnog dobra;
- izgradnja i uređenje lokalnog puta koji je neposredno kod pećine na veličinu i stanje kakvo je zatečeno u momentu zaštite;
- radovi na uređenju i osvetljenju pećine u skladu sa izdatim uslovima zaštite prirode;
- uređenje mobilijara i pešačke staze i hortikulturno uređenje, prema projektno-tehničkoj dokumentaciji;
- loženje vatre, osim za na to predviđenim mestima.